

Bölgesel kalkınmada BKA'ların genel görünümü

Derya Sevinç

July 14, 2006, Kayseri

Avrupa...

- AB'de üye devletler ve bölgeleri programları idare eder, projeleri seçerek hayata geçirir ve kontrol ve değerlendirmesini yapar.
- Bölge düzeyinde örgütlü idari yapılar bulunmaktadır
- Avrupa'daki BKA'lar genellikle yapısal fonların yararlanıcılarıdır.
- Yapısal fonların yönetiminde Avrupa'da model bir ajans yoktur.

- Bölgesel Kalkınma Ajansı bölgesel kalkınmanın tek aracı değildir.

Türkiye...

- Bölgesel düzeyde politika yapıcı bir kademe bulunmamaktadır.
- Merkezi hükümet ve iller arasında idari bir kademe yoktur
 - ➔ Bölgesel kalkınma için bölgesel ölçekte organize olmuş bir araç bulunmamaktadır

- Bu ara kademenin olmayışı nedeniyle BKA'nın bölgesel düzeyde herşey olduğu algısı
 - AB'nin ekonomik ve sosyal bütünleşme ile ilgili önlemlerinin uygulanması
 - AB'ye üyelik sürecinde yapısal fonların özümсенmesi ve yönetilmesi için kapasite inşası
 - Bölgesel kalkınmanın diğer araçları ile eşgüdümün sağlanması

DPT'nin Rolü

- BKA'lar DPT'nin bölgesel büroları görünümünde
 - DPT genel sekreteri onaylar
 - Yıllık çalışma programını onaylar
 - BKA performansını değerlendirir
 - İç ve dış kaynakların tahsisine karar verir
 - İlgili tüm yönetmelikleri oluşturur
 - Planlamada yukarıdan aşağıya olan yaklaşım
 - Kalkınmada yeni bir açılım değil

DPT'nin Rolü (2)

■ DPT'nin belirgin etkisi

- Kısa dönemde makul (yaparak öğrenmek)
- Orta dönemde BKA'ların ademi merkeziyetçi, şeffaf ve katılımcı doğasına zarar verebilir
- Kanun pratik deneyimleri temel almıyor
- İlk uygulamaların ardından kanun elde edilen deneyim ışığında gözden geçirilmeli

Bölgesel kapasite inşası

- Bölgesel kapasite bölgesel aktörlerin genel kapasitesidir
- Kapasite yalnızca bilgi transferiyle oluşturulamaz
 - Karar almaya, planlamaya, yönetime ve izlemeye daha geniş katılım
- DPT ve BKA'lar arası dikey hiyerarşi bölgesel kapasite inşasını engelleyebilir. Yatay ilişkilere ağırlık verilmeli.
 - Yönetim kurulu DPT yerine Kalkınma Kuruluna hesap vermeli

Bölge içinde koordinasyon (1)

■ Yönetim kurulunun oluşumu

- “Büyük patron”ları bir araya getirmenin zorluğu
 - Eş düzey yetkililer arasında koordinasyon zorluğu
 - Vali, belediye başkanları ve oda başkanları arası koordinasyon uygulamaları yeni
- İl düzeyinde koordinasyon sorunları bölgesel düzey için risk
- BKA’lar tarafından alınan bir karar bölgedeki bir ilin valisi tarafından yasal çerçevede uygulanmak istemezse?..
- **Yönetim kurulu vekillerin kuruluna dönüşebilir mi?**
- Kalkınmanın yönetimi doğası gereği dinamik olmalı

Bölge içinde koordinasyon (2)

- “İl”cilik bölgesel yaklaşımı olumsuz etkileyebilir.
 - STK’ların ve bölgesel inisiyatiflerin artan önemi
- Bölgelendirme daha az sayıda olsaydı bölge valiliği uygun olabilirdi
 - Az sayıda il bölgesel yönlendirme sorunu oluşturuyor (valiler arası rotasyon)
 - Olağanüstü haller dışında bölge valiliği kullanılmadı
 - İBB 1 düzeyindeki 12 bölge her zaman bölge valiliği için düşünülebilir.

Performans denetiminde belirsizlikler

- Performansı kim, nasıl değerlendirecek?
- İyi performans ödüllendirilecek mi?
- Kötü performans için ne tür önlem alınacak?
- Performans, devredilen yetkinin etkili ve etkin kullanımın ölçümünde değerlidir
 - ➔ Performans ölçümüne ve izlenmesine yerel aktörlerin katılımı

BKA'ların karma statüsü karışıklığa yol açabilir

- BKA'lar kanunla düzenlenmemiş tüm işlemlerinde özel hukuka tabi.
- Ancak kamu idaresi görünümünde
 - İdari yapı, personel yapısı, DPT ile ilişkiler
 - Kamu kaynaklarının kullanımı
 - Kamu idareleri Sayıştay'ın denetimine tabi
 - Hukuki bir anlaşmazlık durumunda BKA çalışmaları aksayabilir

Kamu harcama sistemiyle uyum

- BKA'lar için yeni bir kaynak dağılım aktarım sistemi
- Mevcut harcama sistemi ile uyum
 - Planlama, uygulama, muhasebeleştirme, raporlama ve denetim
 - Sistemdeki merkezi idarelerin rolleri ne olacak (Hazine, Bakanlıklar, İller Bankası vs)

Yatırım desteği

- Kanun BKA'lara bağlı yatırım destek ofisleri kuruyor (tek durak ofis)
- Organize Sanayi Bölgeleri, odalar, belediyeler vb de yatırım destek hizmetleri sunuyor
- Tek durak yerine bir durak daha mı?

Planlama hiyerarşisinde belirsizlik

- Ulusal planın uygulanması için ara bir mekanizma mı?
- Ulusal önceliklerle yerel öncelikleri bir araya getirip uyumlaştıran ara bir düzey mi?
- Kanun bölgesel planlara atıfta bulunuyor ancak planlama sisteminde bölgesel planlama yok
 - Planlama ilkesi: Eğer sahibi olmayacaksa plan yapmanın anlamı olmaz
- İl özel idareleri ve belediye stratejik planlarıyla ilişkinin sağlanması

Sonuç

- Merkezi yaklaşıma rağmen kalkınma düşüncesinde kayda değer bir değişim
- İkincil mevzuat daha çok şey anlatacak
- Kanun bir pilot uygulaması gibi değerlendirilmeli
- İlk BKA'lar(İzmir, Adana-Mersin) ve GAP-BKİ resmi tamamlayacak
 - ➔ Bu BKA'ların seçiminde mevcut deneyimden faydalanmak istendiği görülüyor
 - ➔ Yerel kalkınma fikri ve inisiyatifleri diğer bölgelerde de teşvik edilmeli

Sonuç

- İlk uygulamaların ardından kanun gözden geçirilmeli
- Kamu özel sektör ortaklığı avantaj
 - Özel sektörün politika tasarım kapasitesi güçlendirilmeli
- İşbirliği mekanizması kurmak işletmekten daha kolay
- Bölgesel düzeyde sahiplenme çok önemli
 - Yerel aktörlerin daha geniş katılımı

Sonuç

- Merkezi düzeyde sahiplenme
 - Merkezi yönetimlerle daha sağlam ilişkiler (Bakanlıklar, İçişleri, Maliye, Hazine)
 - Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, TİKA, Kültür Turizm Bakanlığı ile daha iyi tanıtım için koordinasyon
- Kamu yönetimi reformu ve yerelleşme süreci ile ayrı tutulmamalı
- Diğer kalkınma araçları ile eşgüdüm
 - OSB, Teknoparklar, Kümelenme, İş kuluçkaları vs

TEPAV ne yapıyor?

- Bölgesel Kalkınma İnsiyatifleri ile ağ çalışması
- Politika tartışmalarına referans çalışmalar ve tartışma platform (AB süreci ile bağlantı, kamu yönetimi reformu ile bağlantı, ulus üstü bölgesel ekonomik ilişkiler)
- Bölgesel kalkınma ve yönetim sempozyumu (7-8 Eylül, Ankara)
- Yerel kalkınma için akademisyenler programı
- Yatırım Ortamı Değerlendirmesi Çalışması
- AB sürecinde Yerel Gazeteci Ağı